

عبدالناصر نورزاد

استاد پیشین دانشگاه کابل

مناطق مورد منازعه در جهان، مناطقی هستند که به گونه سنتی به اساس رقابت‌های سیاسی، ایدئولوژیک، مذهبی و منابع طبیعی، همواره در تیتز رسانه‌های معتبر و بنگاه‌های تحقیقاتی و تحلیلی جهانی، قرار داشته‌اند. همچنان بویایی‌های سیاسی، امنیتی و ژئوپولیتیک در این مناطق به مراتب بیشتر و جدی‌تر در جریان بوده و بویش‌های معمول در ورای آن‌ها، قابل تحلیل و مشاهده است. خاورمیانه، شرق آسیا، آسیای مرکزی، شمال آفریقا و سایر مناطق آن، جنوب آمریکا، اروپای شرقی و مناطق حایل و بعدا عایقی مانند افغانستان که کماکان در محور بازی‌های سیاسی، امنیتی و ژئوپلیتیک، قرار داشته‌اند، از جمله مناطق مورد منازعه، حساب می‌شدند. اما، قطب شمال به علت دور بودن، سرد بودن و عدم به توجه به داشته‌های زیرزمینی آن، از محور بازی‌های سیاسی و امنیتی در قالب دکترین ژئوپلیتیک، همواره دور مانده است. ولی حالا، گزارش‌های متعددی از منابع خبری و تحلیلی وجود دارند که نشان می‌دهد در عصر گذار به نظام پسا قطبی، قطب شمال به یکی از مناطق مورد منازعه میان غرب و روسیه مبدل خواهد شد. علت‌های مزیدی که می‌تواند به این میدان جدید بازی، فرصت داخل شدن در تعاملات سیاسی، امنیتی و ژئوپلیتیک را بدهد و یا اینکه آن را همچنان منحیت یکی از مناطق مورد منازعه، در سرخط اخبار و تحلیل‌های سیاسی، قرار دهد، در زمینه وجود دارد. این علت‌ها شامل تغییرات اقلیمی – سیاسی و رقابت برای به‌دست آوردن منابع طبیعی، قطب شمال را از منطقه تحقیقاتی به منطقه جدال و نبرد جدی بین ابرقدرت‌ها تبدیل کرده است. همچنان بر علاوه قطب‌های بالا، درگیری اوکراین برای روسیه، هزینه‌های سختی داشته و عملا این کشور را در حاشیه‌های بازی‌های معمول سیاسی و بده و بستان‌های مد روز با اروپا و آمریکا، کشانده است. به همین دلیل، روسیه در تلاش است تا همزمان با تجدیل اتحاد راهبردی با محور آسیایی که شامل چین، روسیه، ایران و سایر کشورهای منطقه می‌شود، میدان جدید بازی را با مدنظر داشت امتیازهای سنتی که در آن دارد، باز کند و پای غرب را به این کارزار بکشد، یعنی گشودن جبهه جدید با داشتن دست بالا در آن. علت عمده دیگر در این تحول جدید، تغییرات اقلیمی مانند گرم شدن هوا و آب شدن یخ بندان‌ها در قطب شمال است که در طول سالیان متعادی غیرقابل استفاده بوده‌اند ولی حالا، زمینه را برای کشتیرانی قدرت‌های بزرگ جهانی به شمول آمریکا، اروپا، روسیه و چین باز کرده و این امر باعث شده است تا توجه این کشورها به منابع زیر زمینی این منطقه به علت آب شدن یخ‌ها، بیشتر شود. در ضمن، قطب شمال به دلیل داشتن منابع غنی از هیدروکربن‌ها (نفت و گاز) و دیگر مواد معدنی مورد توجه قرار گرفته است. کشورهایی که در این منطقه قلمرو دارند، به شدت به دنبال بهره برداری از این منابع هستند. کشورهای مختلف، به ویژه روسیه، آمریکا، کانادا و نروژ، به طور فعال در حال تقویت حضور خود در این منطقه هستند. از طرفی، با افزایش تنش‌ها میان روسیه و کشورهای غربی به ویژه پس از آغاز جنگ اوکراین، مسکو قصد دارد تا قطب شمال را به عنوان عرصه‌ای جدید برای اعمال نفوذ و رقابت با غرب در نظر بگیرد. روس‌ها به ویژه در این زمینه دست برتر را دارند زیرا بخش بزرگی از منطقه قطب شمال تحت کنترل آنهاست و این کشور تاکنون توانسته است فعالیت‌های نظامی و اقتصادی خود را در این منطقه گسترش دهد. این اقدام روسیه پس از آن صورت می‌گیرد که در نتیجه تحریم‌ها و انزوا ی سیاسی ناشی از جنگ اوکراین، مسکو فرصت‌های خود را در اتحادیه اروپا و ایالات متحده از دست داده است. در نهایت، وضعیت حقوقی منابع و تقسیم‌بندی سرزمینی در قطب شمال هنوز به طور کامل مشخص نیست و اختلافات بین کشورهای عضو شورای قطب شمال (که شامل ۸ کشور است) به این پیچیدگی‌ها افزوده است. بسیاری از این اختلافات مربوط به تعیین حدود مناطق اقتصادی انحصاری (EEZ) و مسائلی از این دست می‌شود. این تحولات نشان می‌دهد که رقابت بر سر منابع و مسیرهای جدید تجارت در قطب شمال می‌تواند به یک بخش مهم از استراتژی‌های نظامی و اقتصادی کشورهای بزرگ در آینده مبدل شود. قدرت دریایی یکی از عوامل اصلی ای بود که روس‌ها همواره از ضعف آن، نگرانی داشتند و فلسفه رسیدن به آب‌های گرم بود که بسیاری علت اصلی لشکر کشی اتحاد شوروی رایه افغانستان، عبور از پاکستان و رسیدن به آن می‌دانند. چون روسیه تزاری و بعدا اتحاد شوروی همانند انگلیس و آمریکا به تنگناها و آب‌های استراتژیک و مهم برای رونق تجارتی و تقویت موقف نظامی و سیاسی، دسترسی نداشت. قطب شمال در یک صد سال گذشته، فاقد چنین مزیتی برای روسیه بوده و بنا بر این، آب‌های گرم، مهم‌ترین مکان مورد نظر روس‌ها در این منطقه بود که تلاش‌های شان به اثر اتحاد چین و آمریکا، غرب و کشورهای عرب مخالف اتحاد شوروی، در افغانستان و عبور از پاکستان برای رسیدن به آبهای گرم به ناکامی انجامید. حالا با گرم شدن درجه حرارت زمین، یخ بندان‌های قدیمی به آب راه‌های استراتژیک تغییر چهره داده‌اند. این موضوع باعث شده تا اهمیت قطب شمال در بازی قدرت‌های بزرگ، به موضوع کلیدی و مهم جهانی، مبدل شود. زیرا قطب شمال، مزیت‌های دریایی از قبیل تجارت، امنیت و سیاست را برای سلطه و هم‌زون جهانی را در اختیار‌های قدرت‌های بزرگ جهانی، قرار می‌دهد. یکی از مهم‌ترین این مسیرها، مسیر دریایی شمالی است که می‌تواند مسیرهای تجاری جدیدی را بین اروپا و آسیا فراهم کند.

غلامعلی رجایی در گفت‌وگو با «آرمان ملی» مطرح کرد

اگر هاشمی بود شرایط متفاوت می‌شد

هاشمی می‌گفت برخی در زمان مبارزه خود را در روستا پنهان می‌کردند

هاشمی نمی‌خواست اتفاقات نماز جمعه ۸۸ تکرار شود

آرمان ملی – احسان انصاری: دپروز چهارشنبه ۱۹ دی ماه سالروز درگذشت آیت‌ا... هاشمی رفسنجانی یکی از چهره‌های برجسته تاریخ معاصر سیاسی ایران بود. زندگی هاشمی در دو وجه «هاشمی تاریخ‌ساز»، و «هاشمی بازیگر تاریخ» قابل تحلیل و بررسی است. این در حالی است که هنوز ابعدای از شخصیت ایشان و همچنین برخی اتفاقات تاریخی که با محوریت ایشان شکل گرفته پنهان مانده است. «آرمان ملی» برای تحلیل و بررسی ناگفته‌های زندگی آیت‌ا... هاشمی وزمانه‌اش با دکتر غلامعلی رجایی استاد دانشگاه و مشاور آیت‌ا... هاشمی در مجمع تشخیص مصلحت نظام گفت‌وگو کرده‌که در ادامه می‌خوانید.

◀ **چرا در حالی که هشت سال از درگذشت آیت‌ا...**

هاشمی می‌گذرد، همچنان برخی معادلات سیاسی را با

حضور و یا عدم حضور هاشمی می‌سنجند؟

آقای هاشمی از معدود رفگان سیاسی است که یاد خوشی از آنها در ذهن مردم باقی مانده است. این در حالی است که برخی از رفگان یاد خوبی در بین مردم از خود باقی نگذاشتند، برخی به صورت کلی فراموش شدند و برخی نیز همچنان که در قید حیات هستند با اقبال مردم مواجه نیستند. آقای هاشمی با اینکه از دنیا رفته‌اند اما برخی هنوز بر این باورند که اگر ایشان حضور داشت شرایط به شکل دیگری رقم می‌خورد. این نشان می‌دهد که آقای هاشمی چهره متفاوتی بود. ملت‌های مختلف نیز به وجود چنین شخصیت‌هایی در طول تاریخ به خود بالیده‌اند. به عنوان مثال خانم مرکل در آلمان، تاجر در بریتانیا و ماهانیر محمد در اندونزی در تاریخ این کشورها مانگار شدند. بازشناسی آقای هاشمی نیز به دلیل اینکه چهره برجسته‌ای بود نیازمند زمان است. فراز و فرودهای زندگی آقای هاشمی نیازمند تفسیر و بازشناسی است. اگرچه هشت سال از درگذشت ایشان گذ شته اما من فکر می‌کنم نسل جدید باید با ابعاد شخصیتی آقای هاشمی بیشتر آشنا شود تا از ایشان به عنوان یک الگو در زندگی خود استفاده کند. یکی از ویژگی‌های آقای هاشمی واقع‌نگری بود که نسبت به مسائل مختلف داشتند. به عنوان مثال ایشان معتقد بودند ما به عنوان یک کشور شیعه در جهان اسلام در اقلیت هستیم و به همین دلیل نباید به عقاید اهل سنت چنگ بزنیم، نکته دیگر اینکه آقای هاشمی به مردم مانند یک شهروند نگاه می‌کرد که دارای حقوقی هستند و حقوق آنها باید رعایت شود. این رویکرد را ایشان در خطبه نماز جمعه سال ۸۸ به خوبی نشان داد که همه کسانی که معترض هستند با نظام مخالف نیستند و تلاش کرد وضعیت ملت‌هپ جامعه را مدیریت کند.

کند. به عنوان مثال در جایی عنوان کردند زمانی که ما در تبعید بودیم عده‌ای با مبارزه خداحافظی کردند و به روستا رفتند. در چنین شرایطی برخی برای انحراف افکار عمومی یک کمپین به نام من یک روستایی راه انداختند که آقای هاشمی خندیدند و گفتند من خودم هم روستایی هستم و من روستایی را تحقیر نکردم و بلکه گفتم برخی در حین مبارزه خود را در روستا پنهان کردند. حتی در دوران قبل از انقلاب آقای هاشمی با برخی از بزرگان بر سر مسائل مرتبط با مبارزه اختلاف سلیقه پیدا کرده بودند که این ناراحتی تا سال‌ها بعد ادامه داشت که در نهایت در حسینیه جماران با هم آشتی کردند. آقای هاشمی آدم شناس بود و به همین دلیل در زمان ریاست جمهوری آقای رجایی عنوان کردند حتی اگر لازم است برخی را فدای آقای رجایی کنیم. این در حالی بود که در سال ۸۴ کسانی زیر پوست انتخاباتی احمدی‌نژاد نوشته بودند صدها روحانی فدای احمدی‌نژاد. آقای هاشمی تأسف می‌خوردند که چرا برخی روحانیون وارد بازی شیطنت می‌کنند که عزل آقای منتظری به وسیله را برای عرصه سیاسی نداشتند؛ اما نمی‌توان منکر شد که ایشان در حوزه تخصصی خود زحماتی نیز کشیده‌اند.

◀ **در ماجرای عزل آقای منتظری موضع آقای هاشمی چه بود و ایشان چه دغدغه‌هایی در این زمینه داشتند؟**
آقای هاشمی با این اتفاق موافق نبودند. در واقع آقای منتظری با حمایت آقای هاشمی و حجت الاسلام احمد خمینی به قائم مقامی منصوب شده بودند. البته امام اعتمادی به این موضوع نداشتند اما مخالفتی هم نداشتند. نمی‌توان شرایطی را در نظر گرفت که احمدآقا بدون اجازه یا رضایت امام دنبال چنین موضوعی بوده باشند. من دیدم برخی شیطنت می‌کنند که عزل آقای منتظری به وسیله آقای هاشمی و احمدآقا بوده که ایشان را از فضای سیاسی عزل کنند، که واقعیت ندارد.

کریاسچی درباره آیت‌ا... هاشمی رفسنجانی؛

آیت‌ا... هاشمی جنگ را با امام حل کرد، رابطه با آمریکا رانه!

که حرف‌ایشان درست است. شهردا سابق تهران بیان کرد: من یاد امام است که راجع به بحث تهران و اتفاق پایتخت، جلسات مفصلی برگزار شد، ما در شهرداری مطالعه مفصلی کرده بودیم، با اینکه تقریباً همه دانشندان‌عوان می‌کردند که این پایتخت، به در نمی‌خورد، یادم است بعد از این بحث‌ها، ایشان دیگر از آن جلسه به بعد به هیچ وجه حرف‌های پراکنده اقول نمی‌کردواستند می‌کرد به حرف‌های امام جلسه. بنابراین انتقاد کردن از ایشان کار دشواری بود. ولی امکانپذیر بود و ایشان برخورد بدی نمی‌کرد. وی در خصوص اینکه برخی معتقدند سیاست‌های هاشمی به نحوی با عدالت اجتماعی مغایر بود عنوان کرد: بالاخره دو دیدگاه از اول انقلاب در مورد اقتصاد کشور وجود داشت. یک دیدگاه همان است که در زمان جنگ حاکم بود و آقای مهندس موسوی برخی از روززای ایشان اعتقاد داشتند و یک مقداری هم به خاطر اوضاع و شرایط جنگی بود که تنگناهایی وجود داشت که نمی‌شد به دنبال اقتصاد آزاد رفت. همیشه در همه جنگ‌ها حجت‌های احکار هست. در آن شرایط بعضی از جناح‌هایی هم که به ایشان اشکال وارد می‌کردند خودشان عوامل چنین تصمیم‌گیری‌هایی بودند. چون در شرایط جنگی اصلا نمی‌شود اقتصاد آزاد را پیاپه کرد. بعد از جنگ، گشایش قابل توجهی در اقتصاد کشور پدید آمد. هم به لحاظ فروش نفت وهم به لحاظ تجارت خارجی. آقای هاشمی معتقد به آن سیستم‌های بسته اقتصادی نبود. من این‌را می‌توانم قاطعانه بگویم.

◀ **پشتوانه دولت دفاع**

کریاسچی اظهار کرد: زمان مهندس موسوی، آقای هاشمی پشتوانه او در مقابل جناحی که به دولت حمله می‌کردند بود. آقای هاشمی پناهگاه مهندس موسوی بود. چون اون موقع جاهای دیگر با وی همراهی نمی‌کرد. حتی

وجود دارد و قدرت در دست مدیران است بالاخره یک نارسایی‌هایی رخ می‌دهد. حرف آقای هاشمی این بود که م‌باید در مساله فساد همچون باقی مسائل، بخاطر یک دستمال قیصریه راه به آتش نکشیم. با آن فساد، و آن مورد می‌شود برخورد کرد اما نه اینکه کل آن دستگاه اوقشل کنیم به این خاطر که به جای یک پرس جوجه کباب دوپرس خوردند. ایشان به فرد حساس بود. اتفاقا در دوره ریاست جمهوری ایشان اگر بخواهیم مقایسه کنیم، با دوره‌های بعدی که فشار برطوطراق فساد دارند، نتیجه‌را خواهیم دید. در دوره آقای هاشمی فساد زیادتر بوده یا در دوره‌های دیگر. کریاسچی تصریح کرد: سه تا مسأله به نظر من، خیلی حیاتی و مهم بود که یکی مسأله جنگ بود، یکی مسأله روابط خارجی و آمریکا بود، حالا بقیه مسائل، می‌چفت تا بود چه سه تا، کاری نداریم به نظر من آقای هاشمی در رابطه با جنگ، فداکاری تاریخی کرد. یعنی رفت وگفت: جنگ را بگذارید بر عهده من آن‌را حل می‌کنم شما من را اعلام کنید! اینکه این کلام را یک کسی برود به امام (ره) بگوید، آن موقع هم امام (ره) شخصیت بود و جایگاهش روشن بود. به نظرم این خودش خیلی حرف در این کلام هست. امام با این اصرار آقای هاشمی توانست مسأله جنگ هشت‌ساله ما را با همه آن خسارت‌ها تمام بکند. حالا یک عده‌ای بگویند ایشان جام زهر خوردند، و مانند آن. بالاخره مردم و تاریخ می‌دانند که این جنگ تمام نشده بود در زمان امام چه اتفاقی ممکن بود برای کشور بیفتد. مخصوصا با آن شرایط سال‌های آخر. درمورد مسأله رابطه با آمریکا، آقای هاشمی بر بنمای همان خوش‌بینی‌ای که نسبت به آینده داشت و فکر می‌کرد که به هر حال می‌تواند شرایط رایه‌گونه‌ای مدیریت بکند که اصرا به امام نکرد برای این مسأله چون ایشان گفت اگر مسأله رابطه با دنیا و آمریکا در زمان امام حل نشود، بعدها هم حل نخواهد شد و خیلی مشکل ایجاد خواهد شد و واقعیت هم همین است. ما آن در این سی و چندسال بعد از امام، عمده گرفتاریمان با دنیا به خاطر همین نحوه ارتباطمان است.

مقام معظم رهبری:

رسانه‌ها توهم

اقتدار آمریکا را بشکند

ادامه از صفحه ۲ / حضرت آیت‌ا... خامنه‌ای در بخش دیگری از سخنانشان، ایران را قله‌ای راهبردی در دنیا به دلیل برخورداری از موهبت‌هایی ارزشمند همچون امکانات طبیعی و نیروی انسانی پیشرفته‌تر از متوسط دنیا و قرار داشتن در موقعیت جغرافیایی خوب و جغرافیای سیاسی حساس برشمردند و افزودند: ایران از حدود ۸۰ سال قبل به مدت چند دهه متعلق به آمریکا بود اما انقلاب اسلامی کشور را از مشت آمریکا خارج کرد و به همین علت است که تلخکامی آنها از انقلاب، فراموش‌شان نمی‌شود. ایشان با اشاره به سخنان برخی افراد مبنی بر اینکه چرا جمهوری اسلامی با وجود ارتباط با کشورهای اروپایی و دایر بودن سفارت آنها در ایران، حاضر به مذاکره و ارتباط با آمریکا نیست، گفتند: ایران قبل از انقلاب، تحت تملک آمریکا بود که انقلاب اسلامی باعث شد آن ثروت عظیم سیاسی و اقتصادی از قبضه آمریکایی‌ها خارج شود بنابراین کینه آنها از انقلاب شتری است و این تفاوت زیادی با کشورهای اروپایی دارد. مقام معظم رهبری ناکامی آمریکا در پس گرفتن ایران با وجود هزینه‌های سنگین در ۴۶ سال گذشته را علت دیگر کینه آنها از ملت ایران و جمهوری اسلامی خواندند و افزودند: آمریکا در این کشور شکست خورده و درصد جبران آن شکست است؛ بنابراین هر چه بتواند با مردم ایران دشمنی می‌کند. حضرت آیت‌ا... خامنه‌ای، یکی از خواسته‌های استکبار و در رأس آن دولت آمریکا از همه کشورها از جمله از مسئولان جمهوری اسلامی را رعایت کردن منافع و ملاحظات آنها در طراحی مسائل گوناگون خواندند و با تأکید بر اینکه تن دادن به این توقع بیجای آمریکا، تهدید مرد مسالاری و جمهوری در کشور است، گفتند: مردم به مسئولان رای داده‌اند که منافع آنها را محقق کنند نه منافع آمریکا را؛ بنابراین تصمیم‌گیران در مسائل اقتصادی مانند تورم، تولید و ارز و مسائل فرهنگی از جمله حجاب، در تصمیمات خود فقط به منافع ملت ایران و جمهوری اسلامی توجه کنند و به هیچ‌وجه منافع آمریکا و صهیونیست‌ها را ملاحظه نکنند؛ زیرا آنها از بن دندان با ملت ما و جمهوری اسلامی دشمنند و آرزویشان ویرانی ایران است.

◀ **مواضع قاطع رئیس جمهور دل مردم را شاد کرد**

ایشان با ابراز خرسندی از مواضع صریح، قاطع و شجاعانه رئیس جمهور کشورمان علیه رژیم صهیونیستی و پشتیبانی‌های آمریکا از جنایات صهیونیست‌ها گفتند: این مواضع دل مردم را شاد کرد. حضرت آیت‌ا... خامنه‌ای با تأکید بر اهمیت زنده نگه داشتن مسأله امید در مقابل فعالیت دشمن برای مأیوس کردن جوانان، گفتند: ما باید به هدایت و کمک الهی و به نیروی خدادادی ملت‌ها، امیدوار باشیم و مهم‌ترین هدف همه فعالان حوزه تبلیغات و صاحبان سخن باید زنده کردن امید در دل‌ها و پرهیز از بیان سخنان ناامیدکننده باشد. ایشان پیام امام بزرگوار از نجف پس از حادثه ۱۹ دی و بشارت پیروزی به ملت ایران را نمونه‌ای از توجه فراوان امام به اهمیت امید دانستند و خاطر نشان کردند: چه کسی آن روز که امام نوید پیروزی نهضت را داد، باور داشت انقلاب پیروز می‌شود و قدرتی بزرگ و خط‌شکن همچون جمهوری اسلامی در این منطقه از جهان سر بر خواهد آورد که جلوی بسیاری از تجاوزها و اهداف خبثات‌آلود غرب را بگیرد؟ و چه کسی باور می‌کرد که روزی فرا برسد که در کشورهای غربی و حتی خود واشنگتن پرچم آمریکا به آتش کشیده شود؟ مقام معظم رهبری، ابق مسائل اقتصادی کشور را نیز در نگاه کارشناسان و افراد مطلع از واقعبیات، امیدوارکننده خواندند و افزودند: برخی افراد تحقق سیاست‌هایی مانند رشد اقتصادا هشت درصد را ناممکن می‌دانند در حالی که در نمایشگاه فعالان اقتصادی که چندی قبل رئیس جمهور نیز از آن دیدن کرد، گفته و ثابت شد که تحقق رشد هشت درصد بدون احتیاج به خارج، امکان‌پذیر است و رئیس‌جمهور هم حرف آن فعالان و کارشناسان را تکرار کرد ایشان لازمه ثمر دادن امید را تلاش و پشتکار دانستند و افزودند: باید با امیدواری و تلاش، لوازم پیشرفت کشور را تأمین کنیم. حضرت آیت‌ا... خامنه‌ای در پایان سخنانشان با تأکید بر اینکه حوادث منطقه از جمله سوریه نباید موجب کمرنگ شدن مسئله فلسطین شود، گفتند: مایه مقاومت، ایستادگی در مقابل حکایت‌آلود رژیم ماندن و روز به روز قوی‌تر شدن مقاومت، گفتند: ما از مقاومت در غزه، کرانه باختری، لبنان، یمن و در هر نقطه‌ای که مقابل رژیم صهیونیستی ایستادگی و مقاومت کند، حمایت می‌کنیم.